

Örménymagyar Baráti Társaság együttesen 40 főnél is nagyobb seregével együtt énekelték:
*Hol vagy, Estván király,
téged magyar kíván...*

És a nemzeti színnel átkötött, megszentelt, ropogós héjú Új Kenyér megtörése mindannyiunkban növelte a hitet.

Aztán a magyarörmények számára következett a kerti szíveslátás. Ennek a receptje szerint a következő hozzávalók szükségesek:

- egy tagtárs nagykertes, balatoni üdülővel
- elhatározás, valamint szép, napos idő - jóbarátok
- eddig ismeretlenek, akik a nap végére barátokká válnak
- némi bor, sör, pálinka, enyhébb hozzáállásúak számára ásványvíz és üdítők - pogácsa, sütemény, saláta, pikáns mártás, gyümölcs
- nagymennyiségű pácolt hús (az ehhez kellő, előző napi, többórás potyolással és fűszerezéssel) és két, remek flekkensütő mester.

Ezúttal volt több díszvendég is, valamint immár második alkalommal szellemi táplálék. Erdélyi Örmény Színházak címmel megjelent ugyanis Dávid Csaba alkalmi satirikus lapja, amelynek mottója alakilag hasonlít az Erdélyi Örmény Gyökerek-füzetek mottójára: „Humor és gúnyolódás nélkül emberek élete csak merev kockafejűség”.

Díszvendégként jelent volt Lászlóffy Aladár, valamint Petrás Máriaék. A nagyszerű együttlét után az ötlött eszembe, hogy pályázatot kellene hirdetni: mi legyen a balatonparti flekkenparti elnevezése? Aki megnyeri, jövőre ingyen vehet részt az összejövetelen. (Ha én nyerek, az utiköltséget is kérem.)

B. Kovács Júlia

A beszámolóban említett satirikus lap ugyan csak egy alkalomra és csak a jelenlévőknek szólt, ám egy rövid bevezető anyagot szélesebb olvasótáborunk számára is közzéteszünk, hogy érezhessék: nem volt kímélet.

Gondolatok az erdélyi örmény gasztronómia nyomán

„Mert a te füstöd édesen illatozik, mint az flekkenek az ő füstje, midőn jó szökellve a dombokon és átugorja a halmokat” - így ír az Énekek Éneke a kedvesről, aki kecses mozdulatlanságban és páclében várta, hogy sorsa a parázs fölött beteljesedjék. Hamarost beteljesedik. Itt az ideje, testvéreim, hogy magunkba szálljunk és végiggondoljuk, miszerint - mármint valamelyik TV-csatorna ismeretterjesztő műsora szerint a flekken sütése többszáz cigaretta elszívásával egyenértékű mérgezés, az elfogyasztásáról már nem is beszélve. Ha eddig nem tudtátok, hát most készüljete fel: flekken következik nemsokára - és vegyétek észbe, hogy minden erdélyi őszünk, aki flekkent evett - meghalt. Jó étvágyat!

Dr. Vársassi Flekkenevő

Gáspár B. Árpád

Máramarosszigeti örmények egykor és most *(második, befejező rész)*

A kihalt örmény családok közé tartozik az EMBER MIKSÁÉ is, aki a szintén örmény ZAKARIÁS családba nősült, s amint a telekkönyvi adatok is bizonyítják, háza a katolikus plébánia melletti, díszes homlokzatú épület volt. Termény és húskereskedéssel foglalkozott a XIX. század végén. Különösen füstöltsonkáiról volt híres, az emberek „sonkaillat” utcának

nevezték a főtér ezen részét. *(Tájékoztató: ZOLOPCSI RÓBERT)*

PÁLL EMÁNUEL örmény kereskedő háza ma is látható a könyvesbolttal szemben. Toronyerkélyes, romantikusan historizáló épület, amelyben feleségével, Papp Ceciliával lakott. Jelentős szerepet játszottak a város művelődési életében, a feleség verseket is írt. Három gyermekük született. Sorsukról csak annyit tudunk, hogy az asszony 1913-ban Budapestre költözött, s úgy látszik életútjuk végleg elvált. Levelei, naplója tanúsága szerint férjével nem túlságosan értették meg egymást, alapjában különbözött az érdeklődési körük. *(Tájékoztató: ZOLOPCSI RÓBERT és CSISZÁR LÁSZLÓ)*

Az egykori máramarosszigeti örmény családokról talán legtöbbet a római katolikus temető „örmény sorá”-nak a sírkövei tudnának mesélni. A most is Máramarosszigeten élő örmény családok és leszármazottaik, akik csak oldalágon őrzik származásuk tényét, emlékét: DARVAI család. A néhai Jódi Pál „Máramaros vármegye nemesség vizsgálata 1749-1769” című monográfiájában több Darvai családot ismertet 1600-ig visszamenően. A máramarosszigeti darvai előnevű család tulajdonában egy 1550-ben kapott címer is van, ami arra enged következtetni, hogy valamilyen bátor tettükért tüntette ki őket a magyar király.

Adatközlőnk elsőnek nagyapját említi, akit a család tréfásan I. Bélának nevezett, ugyanis utána négy nemzedék fiúsarja kapta keresztségben ezt a magyar történelemben oly mély gyökerű nevet. Darvai Béla (I) az 1860-as években költözött az Iza parti városba. Sírköve csak halálának évét (1934) jelzi. A róla készült portrét, amely ma is a család tulajdonában van, Barabás Miklós valamelyik tanítványa festhette. II. Darvai Béla, az adatközlő apja 1894-ben született és 1983-ban halt meg. Budapesten szerzett gyógyszerész diplomát, majd a máramarosszigeti Illuzion drogéria tulajdonosa lett, valamint társa a Piacsarki Mandics Kígyó nevű patikájának. Szenvédélyes festménygyűjtő volt, amihez valószínűleg az itthon és Técsőn dolgozó Hollósy Simon is hozzájárult, akit személyesen ismert. De az is lehet, hogy édesanyjától, az örmény származású Ember Gizellától örökölte ezt a szenvedélyt. Ezt a feltételezést az a tény is alátámasztja, hogy a család tulajdonában még ma is van „Ember” szignálású kép, s hogy Ember János budapesti festő 1964-ben Szongott Szidóniának (Fornvald András édesanyjának) írt levelében hivatkozik a Korbulyokhoz fűződő közös rokonságra, arra, hogy az ősök közt olyan kiemelkedő személyiség található, mint Hollósy Simon. Darvai Béla rokonsági alapon gyakran látogatta Szongott Szidóniát.

Darvai Béla gyógyszerész hatsmandorfi Hatfaludy Erzsébetet vette feleségül, egy alsóapsai földbirtokos leányát. Házasságukból három gyermek született: Noémi, zenetanárnő, Romola - férje után Krause Haroldné - és Béla (III.) matematika-fizika tanár. Krause Haroldnének egy fia van, Horst-Norbert. A Kolozsváron élő Bélának (III.) Dombi Márta, matematika-fizika tanárnő a felesége. Három fiúk született: Béla (IV.), Zsolt és Dániel. A család férfi tagjai reformátusok, a nők katolikusok. *(Tájékoztató: DARVAI NOÉMI)*

KARÁCSONYI család. Nevükkel először 1768-ban találkozunk Máramarosszigeten, ugyanis akkor települ be Lengyelországból a kamarai királyi birtokra Karácsonyi Bogdán. Kétséges, de nem kizárható, hogy az ő utódai a XIX. században és ma is városunkban élő Karácsonyiak. Karácsonyi Jakab Máramarosszigeten jegyeztette be 1847-ben Erzsébet nevű leánya születését. Ma is élő leszármazottak: Éva, Olga, Marika és külön ágon Karácsonyi János, bár ez utóbbi úgy tudja, hogy nagyszülei Nagykároly környékéről kerültek az Iza parti városba.

Az 1900-as évek elején Karácsonyi Andrásnak csemege boltja volt az Erzsébet-tér (Főtér) 10. szám alatt. Valószínűleg ugyanennek a családnak a tagja Karácsonyi László; folytatta a kereskedést az egykori Zsidó utcában (a mozi épületének balszárnyával szembeni utca) egészen az államosításig. Lánya, Karácsonyi Éva közlése szerint édesapját börtönbüntetésre és minden vagyonának elkobzására ítélték, mert az államosításkor megtagadta az üzlet átadását.

Karácsonyi Éván (özv. Orosz Györgyné) és leányán kívül Máramarosszigeten él még

Karácsonyi Olga (Bodros Kornélné) és Karácsonyi Marika (Balázs Lászlóné). A családjával városunkban élő Karácsonyi János nem rokona a fentieknek. *(Tájékoztató: Özv. OROSZ GYÖRGYÉNÉ, sz. KARÁCSONYI ÉVA)*

FORNVALD ANDRÁS családja. A Szongott és Todorovics családokon keresztül a Korbuly család felmenő ágához tartozik. A család ma is élő tagjai: Fornvald András mérnök, felesége énektanárnő. Három gyermekük van. Fornvald Miklós nyugdíjas könyvelő, aki áttelepedett matematika tanárnő lányához Magyarországra és Fornvald Antal, valamint Fornvald Erzsébet. *(Tájékoztató: FORNVALD ANDRÁS)*

PAPP SIMON család. A leszármazottak ma is büszkék örmény eredetükre, nagyszülei a temető örmény sorában leltek örök nyugalomra. Apjuk, illetve nagyapjuk feltehetőleg Magyarlápósról jött a történelmi Máramarosba. A szintén Papp névre hallgató felesége borsabányai. Először Majszinban volt üzletük, onnan Felsővisóra költöztek, ahol folytatták kereskedői tevékenységüket. A férfi 1940 után a kamarai Hangya szövetkezet boltjának üzletvezetője. Hat gyermekük született, akik közül már csak Papp Szilvia, özv. Botos Sándorné él. Leányai révén unokái: Szász Ottóné (sz. Hungreder Szilvia), Huzau Magda tanárnő (sz. Hungreder), Zékányné (sz. Botos Ágnes) közigazgató és Florkievicz Hedvig biológia tanárnő. *(Tájékoztató: Özv. BOTOS ANDORNÉ sz. PAPP SZILVIA)*

ZAKARIÁS család. Szamosújvárról jöttek Máramarosszigetre. Az adatközlő Zakariás Erzsébet nagyapja teleki Zakariás István az 1900-as években a máramarosi Desze faluban élt és 13 gyermeke volt. Három fia: Gábor, Lajos és Zoltán a máramarosszigeti közigazgatásban dolgozott, a többiek szétszéledtek a nagyvilágban (Kolozsvár, Debrecen, Budapest, Franciaország, stb.). Máramarosszigeten élő leszármazottak: Zakariás Erzsébet (özv. Dán Aurelné) és fia, meg unokája; Zakariás Gabriella (özv. Mihályi Ionné); özv. Zakariás Lajosné és lánya Olga (Szeiberthné). *(Tájékoztató: özv. DAN AURÉLNE, sz. ZAKARIÁS ERZSÉBET)*

NASZTUR család. Nasztur Péter és húga, Nasztur Julianna Szamosújvárról jött Máramarosszigetre. Nasztur Péter a város közismert embere volt az utóbbi fél évszázadban. Az állami kereskedelemben közmegebecsülésnek örvendett úgy a vezetőség, mint a kollegák részéről hozzáértése és vidám, társaságot kedvelő természete miatt. Felesége és egyetlen fia meghalt. Húga, Nasztur Julianna Szamosújváron dolgozott felelős beosztásban a postán. Nyugdíjazása után egyedül maradt bátyjához költözött a Tisza-parti városba. Szokásaikban, emlékeikben, magatartásukban és külső megjelenésükben egyaránt őrzik örmény származásukat. *(Tájékoztató: NASZTUR JULIANNA)*

NURIZSÁN család, Már csak Nurizsán Piroska (özv. Gibán Miklósné) él 82 évesen. Bátyja, Nurizsán Gyula nemcsak a máramarosszigeti szakszervezeti kultúrcsoportoknak volt kiemelkedő egyénisége, de a két világháború közti bukaresti Magyar Művelődési Egyletben is igen sikeresen működött. Fényképek tanúsítják, hogy a 20. század harmincas éveiben milyen közönségsiker arattak a román főváros színpadain bemutatott népszínművek: A betyár kendője, Károlykának csizma kék, Korcsma, stb. Nurizsán Gyula általában karakterszerepeket alakított, s élete végéig a színjátszás lelkes rajongója maradt. Marosugráról kerültek a háború végén Máramarosba. Szlatinán befogták „malenkij robot”-ra, ahonnan csak 1947-ben került haza. Az urali fogolytáborban is színjátékot rendeztek egy Hunnia-filmgyári, meg egy kolozsvári gyárigazgatóval, így tartották a lelket társaikban. Hazatérése után az állami vállalatok színjátékos köreit szervezte, a hatvanas évek Máramarosszigetének egyik színes egyénisége volt. Utóda nem maradt. *(Tájékoztató: NURIZSÁN PIROSKA)*

GIBÁN MIKLÓS család. Már csak özv. Gibán Miklósné, sz. Nurizsán Piroska él. Férje nagynénje révén rokonságban állt a gazdag Jakabovics családdal és az államosításig ő maga és a nővére is kereskedelemmel foglalkozott Aknasugatagon. Hitbuzgó katolikus életet élt. Öregségére annak az emeletes háznak egyik nyomorúságos szobájában él, amely azelőtt Jakabovicsék tulajdona volt, földszintjén a Kovács cukrászdával, s amelyet végrendeletileg a

felszege Révai család örökölt. *(Tájékoztató: NURIZSÁN PIROSKA)*

SZENTPÉTERI család. Szigeten egyetlen Szentpéteri élt, keresztnéve Lajos, aki az erdélyi örmények egyik központjában, Erzsébetvárosban született 1922-ben. Ősei Mária Teréziától kaptak nemesi rangot. A hatgyermekes család a múlt század harmincas éveiben költözött Kolozsvárra. Lajos közgazdasági egyetemet végzett, és hosszabb ideig a kolozsvári húsárugyár igazgatója volt, az élelmiszeripari líceum tanára, míg nemzetisége miatt le nem váltották. Ezután felesége, Schreiner Edit szülővárosába, Máramarosszigetre költöztek. Nyugdíjazásáig a Bútoripari Kombinátban dolgozott. Egyetlen fiuk az Egyesült Államokba telepedett át feleségével, a szintén szigeti Bura Adolf leányával. Egy unokájuk van.

(Tájékoztató: SCHREINER LAJOSNE)

CUZDORJÁN család. Ebből a családból csak Cuzdorján Gábor élt Máramarosszigeten. 1990-ben halt meg. Nagyilondán született, ahol az apja jegyző volt. Édesanyja a szigeti Karácsonyiak Erzsébet nevű leánya. Az örmény Karácsonyiak vállalták a fiú felnevelését, ugyanis időközben családi problémák merültek fel. Cuzdorján Gábor jóformán nem is ismerte az apját, aki 1945 után az üldözöttek listáján szerepelt. Egy alkalommal meglátogatta aktív katonatiszt fiát, s az eredmény az lett, hogy a fiút azonnal elbocsátották a katonaságtól. A család szigeti ágának folytatója özvegye, Cuzdorján Mária (sz. Hartmann), két fiúk: Gábor és Lajos valamint az unokák. *(Tájékoztató: CUZDORJÁN MÁRIA)*

JAGAMOS család. Jagamos Gyula szamosújvári örmény családban született. Korán árván maradt. Mint fiatal orvos előbb Aknasugatagra, majd Máramarosszigetre került. Negyven éven át, mint nőgyógyász, nemcsak kórháznak, de a város közéletének is meghatározó egyénisége volt. Két gyermeke közül fia a nagybányai kereskedelemben dolgozik, leánya Rodika Máramarosszigeten él. *(Tájékoztató: JAGAMOS RODES)*

SZABÓ ANDRÁS családja. Nagypapja Felsővisón élt, örménynek vallotta magát. A család onnan költözött Máramarosszigetre, ahol András édesapja a helyi bank főkönyvelője lett. Felesége, Jóna Klára szintén főkönyvelőként dolgozott. Két fiúk van, az idősebbik az anyja első házasságából Jakubinyi György római katolikus érsek unokaöccse - a kisebbik közös. Mindkettő áttelepedett Magyarországra. *(Tájékoztató: SZABÓ ANDRÁSNE)*

Özv. REMÉNYI BÉLÁNÉ. Leánykori neve Fejes Olga. Édesapját Drapál Antalnak hívták, és Csíkszépvízen, a székelyföldi örmények egyik központjában született. Bogos Mária a csíkszépvízi örmény közösségről írt tanulmányában a Drapálokat a legrégebben betelepült örmény családként említi. Az említett csíki településre 1642-ben érkezett az első örmény menekült-tábor, Száva Péter vajda vezetésével. Reményi Béláné nagypapja mint gyimesföldi kereskedő, erdőtulajdonos került Máramarosszigetre. Örmény emlékei közé tartozik nyaklánc a kereszttel meg az örmény „andechen” felirattal. Még emlékszik a sajátosan örmény konyha receptjeire. Két fia és három unokája Máramarosszigeten él.

BRENNER GÁBORNÉ. Özv. Reményi Béláné húga, sz. Fejes Judit. A fentebb ismertetett ágon kapcsolódik az örményekhez. Két leánya van és unokái. *(Tájékoztató: Özv. REMÉNYI BÉLÁNÉ)*

NICZKI-PAPP család. A család máramarosszigeti ága özv. Takács Gézané, sz. Niczki Éva. Anyai ágon ahhoz az örmény eredetű Papp családhoz tartozik, amelyiknek szép emeletes háza volt a főtéren, s amelynek udvari szárnyában az 1930-40-es években szövöde működött. A családnak kiterjedt külföldi üzleti kapcsolatai voltak. Volt házuk Budapesten is. Niczki Éva a máramarosszigeti magyar líceumban érettségizett, s a városi takarékpénztárban dolgozott. Hozzáértése, vezetői adottsága, s határozottsága lehetővé tette, hogy a rezsimváltás után is felelősségteljes beosztásban maradjon. Férje, Takács Géza fogorvos korán elhalt. Ő maga nyugdíjazása után áttelepült gyermekeihez és unokáihoz Magyarországra. *(Tájékoztató: Özv. TAKÁCS GÉZÁNÉ és BOCSÁK LÁSZLÓNÉ)*

CZÁRÁN család. Ennek a népes örmény családnak még öt tagja él az Iza parti városban: özv. Czárán Tiborné két leányával, Erzsébettel és Máriával, valamint Jakubinyi Melánia

(Nagyné) Andrea nevű leányával. Melánia édesanyja, Czárán Éva tanítónő volt. Felmenő ágon három testvére élt Máramarosszigeten: Czárán Tibor vasutas, Czárán Zoltán könyvelő és Czárán Éva tisztviselő. A még élők közt találjuk id. Czárán Évát és leányát Éva (Jakubinyiné) tanítónőt, valamint Czárán Alicet, akik kitelepedtek Magyarországra.
(Tájékoztató: CZÁRÁN MELÁNIA)

IZSÁKI ISTVÁN tanító majd tisztviselő volt. Leányuk Mária Tusser Sándorhoz ment feleségül. Mindketten faipari technikumot végeztek. Tusser Sándorné három éve halt meg. Két Tusser unoka marad Izsáki István után: Steczkáné, kórházi asszisztensnő, István faipari technikus (Tájékoztató: TUSSEK SÁNDOR)

Köszönetnyilvánítás

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület hálás szívvel köszöni Triff Viktorné sz. Lászlóffy Manna egyesületi tagunk önzetlen adományát: egy kb. XVIII. század végi, XIX. század eleji női portré olajfestményt (52,5 x 60 cm), amely feltehetőleg Issekutz Rebekát ábrázolja. Az igen rossz állapotban lévő kép restaurálását és keretezését az egyesület megrendelte.

Hírek

Erzsébetvárosból

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke idén augusztus 15-én is részt vett az erzsébetvárosi Nagyboldogasszony-napi búcsún, amelyen örömdetes eseményre került sor. Hosszú idő után első ízben hangzott fel a katolikus szentmise erdélyi őseink örmény nyelven: a gyergyószentmiklósi Puskás Attila örmény szertartású római katolikus plébános celebrálásában. Puskás vikárius atyát Dr. Jakubinyi György örmény apostoli kormányzó nevezte ki, mindannyiunk örömeire. A szentmise és a körmenet után a 70 fő részére rendezett szeretetvendégség ismét lehetőséget adott a bensőséges beszélgetésekre. Köszönjük a helyi, erzsébetvárosi, kis közösség szervezését, ezúttal is odaadó munkáját.

Genealógia

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szeretné megjelentetni a Gudenus János József Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája pótkötetét, de a nagy érdeklődésre tekintettel tervezzük a javított, bővített kiadást is. Kérjük az érintett - különösképpen a Pászákász, Petrászó és Rátz családokat - , hogy a hiányzó adatokat küldjék meg a szerkesztőség címére.

Kérjük, mindenki jelezze, ha téves adatot észlelt.

Előkészületeket folytatunk, hogy elkészülhessen az Örmény eredetű családok genealógiája című kiadvány, mint az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat része. Kérjük tehát a családok jelentkezését, akár Gudenus János József genealógus (1211 Budapest, Kiss János altb. u. 61.), akár a szerkesztőség címén. Kérjük az iratokat (fénymásolatukat), adatokat mellékelni.

Szakácskönyv

Az EÖGYKE megkezdte egy „Erdélyi magyarörmény szakácskönyv” előkészítő munkálatait. Kérjük, küldjenek recepteket! A szerkesztőség címére érkező recepteket a tervezett könyv szerkesztői fogják kiválogatni; nyilvánvaló, hogy ugyanazon étel többféle recept szerint is készülhet, ám egyetlen ételről nem szükséges húsz-harminc leírást közölni, néhányat - táj,